LOKALE OVERHEDEN EN HET JONGERENWERK VAN DE TOEKOMST

Inspiratie voor lokale besturen om jeugdhuiswerk en jongereninitiatieven te ondersteunen

FOR MAAT

JEUGD(HU
IS WAT WER
JONGE M

Inleiding

Hoe kan de lokale overheid jeugdhuiswerk zo goed mogelijk ondersteunen en voorbereiden op de toekomst?

In 2018 onderzocht Formaat de relatie tussen jeugdhuiswerk en de lokale overheid. We bevroegen online 57 jeugdhuizen en 19 ambtenaren uit 31 steden en gemeenten. Daarna organiseerden we focusgroepen met jeugdhuizen en 4 jeugdambtenaren uit 11 steden en gemeenten.

Deze bevragingen gaven ons meer inzicht in de manier waarop jeugdhuizen ondersteund worden door de lokale overheid en hoe ze die ondersteuning ervaren. Het gaf ook inzicht in wat jeugdhuizen zelf willen.
Formaat ontwikkelde een vernieuwde visie op jeugdhuiswerk en lokaal beleid op basis van deze bevragingen.

In deze brochure gaan we eerst in op waarom lokaal beleid zo belangrijk is voor jeugdhuiswerk **('partners')**, daarna schetsen we de kern van onze visie **('pedagogisch project')**. Tot slot geven we aanbevelingen over hoe we deze visie samen met lokale overheden willen realiseren **('punten')**. We vullen ze aan met conclusies uit het onderzoek en quotes uit de interviews met vrijwilligers en beroepskrachten uit jeugdhuizen.

1 / PARTNERS: De lokale overheid is een vooraanstaande partner voor jeugdhuiswerk

Voor we verdergaan op de inhoud willen we vooropstellen waarom we lokaal beleid en jeugdhuiswerk een belangrijk thema vinden: Formaat ziet de lokale overheid als vooraanstaande partner wanneer het aankomt op het creëren van fysieke en mentale ruimte voor jongeren. Meer dan ooit is er nood aan vrijplaatsen, waar jongeren kunnen 'zijn'.

Er is ook nood aan ankerplekken voor verbinding en sociale cohesie: plaatsen waar jongeren vormgeven aan de samenleving en waar ruimte is voor ontmoeting tussen verschillende groepen die elkaar vandaag niet altijd vinden.

Een stevige basisinfrastructuur in combinatie met een goede financiële en inhoudelijke ondersteuning vormt het fundament van een sterk jeugdwerklandschap. Maar er is meer.
Jeugdhuizen en andere organisaties die niet alleen ontmoeting en gemeenschapsvorming willen stimuleren, maar die ook die verbindende rol willen opnemen, die willen werken aan diversiteit en sociale ontwikkeling, zijn gebaat met professionele omkadering en ondersteuning. Verbinding maken in diversiteit gaat niet vanzelf in het verenigingsleven.

De lokale overheid heeft heel wat sleutels in handen om deze ankerplekken te ondersteunen. Daarom is de lokale overheid voor Formaat dé partner die mee kan zorgen voor een bloeiend jeugdhuiswerk, waar elke jongere aansluiting kan vinden. Want alle kinderen en jongeren moeten de kans krijgen om deel te nemen aan jeugdwerk. Jeugdhuiswerk is een essentieel onderdeel van dat jeugdwerk, één van de plekken die het recht op jeugdwerk kan meehelpen garanderen.

2 / PEDAGOGISCH PROJECT: Het pedagogisch project is het vertrekpunt voor jeugdhuiswerk

De kern van deze brochure en de studiedag is het pedagogisch project van jeugdhuiswerk. Kinderen en jongeren staan centraal in jeugdwerk en jeugdhuiswerk. **Het pedagogisch project van jeugdhuiswerk moet altijd het vertrekpunt zijn, de inhoud primeert.** Enkel een stevige omkadering, waarin alle financiële, infrastructurele en inhoudelijke randvoorwaarden worden vervuld, kan garanderen dat vrijwilligers en professionals kunnen bezig zijn met de kern van jeugdhuiswerk.

Tegelijk willen we bewaken dat jeugdwerk voldoende vrijheid en onafhankelijkheid kan behouden. Op die manier wordt een subsidiërende overheid eerder een voorwaardenscheppende partner dan een controlerende instantie.

Het pedagogisch project van jeugdhuiswerk staat centraal.

- *Jeugdwerk is wat werkt voor jonge mensen*
- *Jeugdhuiswerk werkt voor én door jongeren*
- *Ontmoeting, Activering, Samen, Educatie vormen de basis voor jeugdhuiswerk*
- *Onafhankelijk, Verbindend, Herverdelend, Uitbrekend zijn de ambities voor het jeugdhuiswerk vandaag en in de toekomst*

Dit is heel kort samengevat waar jeugdhuiswerk vandaag voor staat en waar Formaat voor wil gaan.
Formaat gaat samen met haar leden voor ambitieus jeugdhuiswerk dat vertrekt vanuit haar eigen identiteit: er zijn voor kinderen en jongeren, luisteren naar en antwoorden bieden op hun noden, wensen en ambities via stevig basiswerk. Op basis daarvan kan de lokale overheid gepaste ondersteuning bieden, zowel financieel, infrastructureel als inhoudelijk.

Dit verhaal lijkt evident. Toch is het dat niet. **Heel wat ondersteuningsmodellen zijn te weinig aangepast aan de realiteit van jongeren en jeugdwerkorganisaties vandaag.** Dit zet enorme druk op het pedagogisch project van jeugdhuiswerk en andere jeugdwerkvormen.

Zo zien we subsidiemodellen die veel gewicht leggen bij eigen inkomsten. Dit stuurt jeugdhuizen enerzijds in de richting van activiteiten die veel opbrengsten genereren, anderzijds zorgt het er ook voor dat groepen jongeren en nieuwe organisaties die deze eigen inkomsten niet hebben, slechts moeilijk aansluiting vinden.

Ook infrastructuur krijgt vaak een specifieke vorm, die de inhoud bepaalt: fuifzaal met bar, liefst niet in een woonkern.

"Je zit met vaste kosten zoals de huur, de was, de elektriciteitsfactuur die je betaald moet krijgen … Met de jaarlijkse kermis halen we veel inkomsten binnen, waarmee de bijkomende investeringen, zoals een geluidsinstallatie kunnen betalen. Maar als het jeugdhuis dat op zichzelf zou moeten doen, zonder die kermis, dan duurt dat 5, 6 jaar voordat je die deftig met overschot bij elkaar hebt kunnen sparen. Dus we zijn wel zeer afhankelijk van die kermis."

Een bestuurder

Op die manier wordt ook het begrip jeugdhuis al snel in een bepaalde richting geduwd en maken drankverkoop, verhuur, feest en fuif … de kern uit. Dit is zeker relevant voor een grote groep jongeren, maar voor andere helemaal niet. Tegelijk zet het ook druk op de vrijwilligerswerking, die eveneens gecentreerd wordt rond het 'uitbaten' van een jeugdhuis.

We horen wel eens dat het zoeken van eigen inkomsten een manier is om de zelfredzaamheid, het ondernemerschap of het eigenaarschap bij jongeren te versterken. Dat lijkt ons toch een brug te ver. Zeker wanneer het gewicht ligt op het verwerven van eigen inkomsten om de werking draaiende te houden, wordt het inhoudelijk project van het jeugdhuis soms helemaal ondergesneeuwd.

3 / PUNTEN: Aandachtspunten voor het ondersteunen van jeugdhuiswerk

We zien de lokale overheid als vooraanstaande partner, het pedagogisch project van jeugdhuiswerk als na te streven doel. We geven vijf aandachtspunten, tips om jeugdhuiswerk op een hedendaagse manier te ondersteunen.

1 / Jeugdhuiswerk integraal benaderen

Wat vraagt Formaat van de lokale overheid?

- Voldoende en verzekerde financiële ondersteuning
- Garanties op kwalitatieve jeugdwerkinfrastructuur
- Ondersteuning op beleidsprocessen

Jeugdwerk is veel meer dan wat zich enkel aan de oppervlakte laat zien. Ook voor het jeugdhuis is dat zo: het is meer dan het huis dat open is op vaste dagen, het is meer dan het activiteitenaanbod. Achter de zichtbare resultaten die jeugdhuizen en andere jeugdwerkorganisaties realiseren zitten heel wat onzichtbare processen en middelen: een vrijwilligerswerking, een bestuur, een boekhouding, een administratie, een infrastructuur met bijhorende onderhoudswerkzaamheden ...

Een kwalitatieve ondersteuning beperkt zich niet tot één facet, maar dekt verschillende domeinen af. Een inhoudelijk kwalitatief project kan alleen maar overleven als er ook een gunstige omkadering is. Formaat pleit dan ook voor een integrale benadering met een doorgedreven tweedelijnsondersteuning. Dat betekent dat jeugdambtenaren ook mee ondersteunen op het vormen van een visie op jeugdhuiswerk, vorming van vrijwilligers en bestuurders, financiële knowhow, personeelsbeleid en werkgeverschap ...

Ook jeugdhuizen geven aan dat het ondersteunen van een jeugdhuis veel meer is dan enkel het bieden van een goede infrastructuur en voldoende middelen.

Jeugdhuizen geven een gemiddelde score van 7,5/10 wanneer we hen bevragen naar hoe tevreden ze zijn over hun situatie. Wanneer we kijken wat onder de oppervlakte zit, zien we dat jeugdhuizen verschillende zaken benoemen die bijdragen aan die tevredenheid: Voldoende bereik, een goed draaiend bestuur, een goed contact met de lokale overheid, een goede infrastructurele en financiële ondersteuning.

Ook het vertrouwen in de toekomst is eerder hoog te noemen: op de vraag hoe groot de kans is dat het jeugdhuis nog bestaat binnen twee jaar, antwoorden jeugdhuizen gemiddeld met een percentage van 75%. Daarbij zien we dezelfde overwegingen meespelen: een goede financiële basis, voldoende vrijwilligers en zekerheid over de infrastructuur.

Voldoende en verzekerde financiële ondersteuning

Een eerste belangrijk punt gaat over het financiële aspect. Budgetten voor jeugdhuiswerk dienen voldoende hoog te liggen om een goede werking te kunnen garanderen. Het gaat over infrastructurele kosten, over werkingskosten en in de minderheid van de gevallen over perso-

neelskosten. De hoogte van die bedragen moet rekening houden met de reële kosten om een jeugdhuis draaiende te houden.

Formaat kant zich daarom tegen het verplichten van een percentage eigen inkomsten: dit model benadeelt vormen van jeugdhuiswerk die weinig of geen inkomsten hebben en het stimuleert jeugdhuiswerk te veel richting een commercieel model.

Anderzijds moeten jeugdhuizen ook voldoende zekerheid hebben over de middelen die ze krijgen toegekend: dit geeft gemoedsrust en zorgt er voor dat jeugdhuizen de continuïteit van hun werking kunnen garanderen.

"Ik denk dat de samenwerking met de lokale overheid positief is, als je kijkt naar de basissubsidies die we krijgen. Je moet niet achter je rug kijken. Je moet niet ervoor zorgen dat je zoveel hebt verdiend op het einde van de maand, omdat deze of deze factuur eraan komt, of de huur moet nog betaald worden… Je hebt meer ruimte om zaken te organiseren en initiatief te nemen om op de jeugd in te spelen, dan dat je moet inzetten op evenementen die moeten opbrengen. Voor mij persoonlijk is die zekerheid het positieve aspect aan het feit dat we alles terugbetaald krijgen."

Een beroepskracht

Garanties op kwalitatieve jeugdwerkinfrastructuur

Het tweede punt gaat over jeugdwerkinfrastructuur. Steden en gemeenten moeten garanties bieden op een kwalitatieve huisvesting van jeugdhuizen en jongereninitiatieven. Daarmee bedoelen we dat infrastructuur moet aangepast zijn aan noden van jongeren, dat ze polyvalent inzetbaar moet zijn en moet voldoen aan hedendaagse normen wat betreft veiligheid. Als er geen openbare infrastructuur beschikbaar is, kan de private markt een alternatief bieden. We zien dit eerder als laatste mogelijkheid en verwachten dat de overheid huurkosten in dit model compenseert en de kwaliteit van de infrastructuur bewaakt.

Infrastructuur is één van de belangrijkste voorwaarden voor jeugdwerk en jeugdhuiswerk.
Toch blijft dit een belangrijk pijnpunt en hebben heel wat jeugdhuizen te maken met onaangepaste infrastructuur.

In het onderzoek geven jeugdhuizen de infrastructurele situatie een gemiddelde score van 6,5/10.
Jeugdhuizen die kunnen rekenen op een infrastructuur die goed gelegen is, polyvalent inzetbaar is en goed onderhouden wordt, zijn meest tevreden. Jeugdhuizen waar investeringen uitgesteld worden, die geen zekerheid hebben over hun gebouw of in een gebouw gehuisvest zijn dat niet is aangepast aan de noden van de werking, zijn het minst tevreden.

Ondersteuning op beleidsprocessen

Naast het ondersteunen op vlak van infrastructuur en financiën, vragen we om ruimte te creëren voor stevige inhoudelijke opvolging. Het kan dan gaan over het ondersteunen van financiële en administratieve processen, het kan gaan over infrastructurele thema's, maar evengoed over het inhoudelijk project van jeugdhuizen, over toekomstdromen. Deze tweedelijnsondersteuning kan vanuit de lokale overheid komen, maar kan ook in samenwerking met derden wanneer extra expertise of ondersteuning nodig is. Zo ondersteunt Formaat als partner van lokale besturen het jeugdhuiswerk in verschillende steden en gemeenten.

"Ik verwacht van de lokale overheid meer visie, dat is er bij ons te weinig. Dat er nagedacht wordt over de langere termijn, en een constructieve rol wordt opgenomen. Dat er niet alleen over middelen wordt gepraat, maar ook over de inhoud: wat leeft hier eigenlijk? Welke noden zijn er en hoe kan je daar vanuit je eigen beleidsdomein, jeugd, op inspelen?
Af en toe een sprongetje naar een ander beleidsdomein kan geen kwaad. Het gaat over meer dan cijfertjes en management, er kan veel meer gebeuren. En dat moeten jeugdhuizen en de lokale overheid samen doen."

Een beroepskracht

2 / Een divers jeugdwerkbeleid faciliteren

Wat vraagt Formaat van de lokale overheid?

- Openheid voor verschillende uitingsvormen van jeugdhuiswerk
- Een gedifferentieerd beleidsinstrumentarium

Jeugdhuiswerk is gebaat bij een open blik op jeugdwerk. Jeugdwerk en jeugdhuiswerk kan veel verschillende vormen aannemen – het voor én door jongeren staat daarbij wel centraal.
En ook op dat 'voor en door' zijn veel variaties mogelijk.

Zo kunnen ook volwassenen een rol spelen in jeugdwerk en jeugdhuiswerk en zien we initiatieven die vertrekken vanuit levensbeschouwelijke hoek. Soms ligt de focus vooral op ontmoeting, in andere gevallen is de werking gecentreerd rond activiteiten of specifieke thema's zoals artistieke activiteiten, muzikale genres, ondernemerschap, sport ...

Openheid voor verschillende uitingsvormen van jeugdhuiswerk

Diversiteit moet vooral op niveau van een stad of gemeente worden aangepakt, niet enkel op niveau van particuliere werkingen. Jeugdhuizen en andere jeugdwerkorganisaties dienen niet noodzakelijk elke jongere te bereiken, ze dienen wel bereikbaar te zijn voor elke jongere. **We geloven dat steden en gemeenten verschillende vormen van jeugdwerk en jeugdhuiswerk moeten ondersteunen, zodat er iets is wat voor elke jongere kan werken – er is geen 'one size fits all' formule.** Elke plek vertrekt bovendien van de noden die in de omgeving liggen. Op die manier ontstaan verschillende soorten werkingen op verschillende plekken.

Een gedifferentieerd beleidsinstrumentarium

Een beleid dat diversiteit wil stimuleren, moet openstaan voor diversiteit van initiatieven. Formaat pleit voor hedendaagse beleidsinstrumenten die zijn aangepast aan de diversiteit van het veld en die insluitend werken. **Jeugdhuiswerk is wat werkt voor jonge mensen, maar de ene jongere is de andere niet.**

Dat komt er in de praktijk op neer dat er vaak op maat moet worden gewerkt. Zeker kleine, innovatieve initiatieven zijn moeilijk in te passen in bestaande reglementering. Vaak heeft dit te maken met een enge visie op jeugdhuiswerk, die te veel vertrekt vanuit gekende formules en traditionele werkvormen. Dit terwijl nieuwe vormen van jeugdhuiswerk net nood hebben aan een beleid dat radicaal vertrekt vanuit de leefwereld van jongeren en wat daar speelt, zeker als het gaat over jongeren die moeilijk de weg vinden naar het bestaande jeugdwerk.

Als het jeugdhuiswerk meer bereikbaar wil zijn voor een bredere groep jongeren, is er nood aan ruimte voor ad-hoc ondersteuning, ook voor het jeugdwerk in het algemeen. Daarvoor kiezen betekent aanvaarden dat jeugdhuiswerk er op de ene plek helemaal anders kan uitzien dan op de andere. De kernprocessen en de methodiek blijven wel grotendeels dezelfde.

"Jeugdwerk vervult een aantal functies in de samenleving (derde socialisator, groepsbinding, zinvol vrijetijdsaanbod ...), en wordt vanuit deze functies gesubsidieerd door de Vlaamse, Europese en/of lokale overheid. De functies die het kan vervullen zijn relevant voor alle kinderen en jongeren, er kan dus in principe door de aanbieders geen onderscheid gemaakt worden in de toegang tot het aanbod tussen burgers.

Ten eerste wil dit zeggen dat elke jeugdorganisatie zich maximaal dient open te stellen naar alle kinderen en jongeren en daarbij actief aan de slag gaat om eventuele drempels op het vlak van financiën, fysieke toegang, informatie, begeleidershouding ... weg te werken. Dit moet ertoe leiden dat iedereen die interesse heeft om deel te nemen aan een specifiek jeugdwerkaanbod dit moet kunnen doen, ongeacht zijn of haar achtergrond (financiële situatie, thuistaal, opleidingsniveau ...).

Ten tweede vormt jeugdwerk een verzamelterm voor een hele reeks werkvormen en methodieken en kan het zijn rol/functies maar ten volle uitspelen als het aansluit bij de interesses van kinderen en jongeren en dus bruikbaar is door hen. Dit impliceert dat het totale aanbod divers moet zijn in die zin dat het aansluit bij de (culturele) beleving van elk kind of elke jongere. Dit impliceert een verdere verbreding van het bestaande aanbod. We kunnen hierbij enerzijds inzetten op het ondersteunen en mogelijk maken van initiatieven die spontaan groeien vanuit de jongeren of bestaande jeugdorganisaties. Als dit niet spontaan groeit, dan dienen we zelf initiatief te nemen om aanvullend een aanbod te ontwikkelen.

Om aanbod bruikbaar te maken voor kinderen en jongeren, gebeurt dit bij voorkeur op het niveau van de lokale overheden. We stellen ons dan ook als doel om de lokale overheden hierbij te ondersteunen, door algemeen te sensibiliseren, door cijfers, kennis en methoden te voorzien en door gericht impulsen te geven."

Diversiteit in/en het jeugdwerk Masterplan 2018 – 2020, Departement cultuur, jeugd en media.

3 / Aandacht hebben voor professionalisering met het oog op versterken van vrijwilligersinitiatieven

Wat vraagt Formaat van de lokale overheid?

- Inzetten op diversiteit, verbinding en sociale cohesie via professionalisering
- Inzetten op beroepskrachten in particuliere (jeugd)-initiatieven en ondersteunende jeugdambtenaren

Inzetten op diversiteit, verbinding en sociale cohesie via professionalisering

We gaven het al aan: ankerplekken voor verbinding en sociale cohesie zijn onmisbaar. In het uitbouwen van een maatschappelijk project van sociaal cultureel werk in het algemeen wordt terecht veel aandacht gevraagd rond diversiteit. We zien dat dit in de praktijk niet erg vlot verloopt, ook al is het jeugdwerk één van de betere leerlingen van de klas. Toch is diversiteit geen thema dat vanzelf een plaats krijgt of waar vanzelf actie op wordt ondernomen bij vrijwilligersorganisaties. Daarom is er nood aan professionele ondersteuning, om op een doorgedreven manier te kunnen werken aan verbinding.

De aanwezigheid in buurten en het sociaal weefsel is enorm belangrijk. Ook aanspreekbaarheid is essentieel. Omwille van de nood aan aanspreekbaarheid kunnen we ook hier niet alleen beroep doen op vrijwilligers. Er is nood aan professionele mensenwerkers, plekwerkers, jeugdwerkers, die aanspreekbaar zijn en die aanspreken, die jongeren in contact brengen met andere jongeren en met andere actoren in de buurt. Die kunnen een plek krijgen in en rond het jeugdhuis, maar ook in andere vormen van jeugdwerk en sociaal cultureel werk.

"Keer op keer, geval per geval stelden de onderzoekers van DieGem vast dat bij de verdieping of verbreding van solidariteit de professionele krachten, openbare voorzieningen en locaties als buurthuizen een cruciale rol spelen. Solidariteit tussen uiteenlopende groepen ontstaat niet vanzelf. Omkadering en begeleiding zijn geen overbodige luxe."

Tine Hens interviewt Stijn Oosterlynck (UA) & Joke Vandenabbeele (KUL) in MO*Magazine, 3 juni 2017

Inzetten op beroepskrachten in particuliere jeugdinitiatieven en ondersteunende jeugdambtenaren

De context waarin vrijwilligersinitiatieven moeten werken is sterk geëvolueerd en geprofessionaliseerd: in het contact met overheden, het voldoen aan wettelijke normen, van vzw-wetgeving, btw tot voedselveiligheid en milieunormen ... wordt er meer en meer professionaliteit verwacht van vrijwillige jongereninitiatieven.

Ook lokale overheden werpen soms hoge drempels op. Aanvraagformulieren voor subsidies en andere vormen van ondersteuning worden steeds professioneler opgevat, met vragen naar strategische en operationele doelstellingen, impact en een sluitende begroting. Niet iedereen vindt daar zijn weg in, zeker niet zonder ondersteuning. Administratieve vereenvoudiging, simpele subsidiesystemen ... zijn meer dan welkom, om op die manier bereikbaar te zijn voor zoveel mogelijk jongeren.

Formaat pleit om deze redenen voor meer professionele omkadering binnen de sector. Wat betreft tewerkstelling in jeugdhuizen pleit Formaat voor meer particuliere beroepskrachten met een specifiek pedagogische taakstelling om

zo het pedagogisch project van het jeugdhuis te versterken.

Wat betreft de lokale overheid pleit Formaat eveneens voor een versterking van het ambtelijke kader op vlak van jeugd. Dat is nodig om zowel op vlak van administratieve als inhoudelijke processen te kunnen ondersteunen.

Meer professionalisering staat het vrijwillige karakter van jeugdhuiswerk niet in de weg: professionalisering kan vrijwilligerswerkingen net versterken. In de bevraging zien we ook duidelijk dat vrijwilligers nog steeds de belangrijkste rol spelen in het jeugdhuis, ook wanneer er een beroepskracht in dienst is. In 87% van de bevraagde jeugdhuizen spelen de vrijwilligers de hoofdrol.

Wie organiseert de activiteiten?		
Beroepskrachten	*35,09%*	*20*
Vrijwilligers	*87,72%*	*50*
Leden van de rvb	*66,67%*	*38*
Leden van de av	*42,11%*	*24*
Overige	*12,28%*	*7*
Totaal		*57*

In de bevraging werden 30 jeugdhuizen zonder tewerkstelling betrokken.

47% van deze jeugdhuizen zou geneigd zijn om een beroepskracht aanwerven indien het kon. We zien dus een zekere belangstelling voor professionalisering. In 43% van de gevallen is het feit dat er geen budget is, een reden om geen beroepskracht aan te werven.

Tegelijk zijn er ook heel wat jeugdhuizen die het zonder professionalisering willen doen: 50% van de bevraagde jeugdhuizen zonder tewerkstelling antwoordt niet geneigd te zijn om personeel aan te werven. 43% van de jeugdhuizen zonder tewerkstelling geeft aan dat er geen noodzaak is.

Tewerkstelling is dus zeker niet overal nodig of wenselijk. Voor jeugdhuizen die dit wel wensen, zien we dat het nodig is om een traject uit te stippelen om te evolueren naar die professionalisering. Dat kan stimulerend werken voor vrijwilligers. We zien in het uitstippelen van zo'n traject een rol weggelegd voor jeugdambtenaren, die dit proces kunnen begeleiden en een kader voor werkgeverschap kunnen opzetten samen met jeugdhuisbesturen.

We pleiten er voor om jeugdhuizen ook op de tweede lijn sterker te omkaderen. Dit kan door tussenniveaus te bouwen tussen het jeugdhuiswerk en de lokale overheid, bijvoorbeeld via professionele stadsondersteuners of via lokale overkoepelende netwerken en overlegtafels.

4 / Werken aan een klantvriendelijke overheid

Wat vraagt Formaat van de lokale overheid?

- Aanspreekbaarheid, toegankelijkheid, betrouwbaarheid, bereikbaarheid
- Snelle dienstverlening
- Aangepaste en transparante beleidsinstrumenten

Aanspreekbaarheid en toegankelijkheid, betrouwbaarheid en bereikbaarheid

Naast de inhoudelijke rol (zie punt 5) pleiten we ook voor een toegankelijke overheid. Voor jeugdhuizen is dit een belangrijk punt dat bijdraagt aan meer tevredenheid. Er is nood aan een duidelijk aanspreekpunt, dat voldoende bereikbaar is en over voldoende expertise beschikt.

Het gaat daarbij vaak over praktische zaken: een centrale ligging, een toegankelijk gebouw, duidelijke communicatie over reglementering, subsidies, ondersteuning ... maar evengoed over duidelijkheid: wie is de bevoegde ambtenaar en waar en wanneer is die bereikbaar?

Daarbij is er de extra uitdaging dat jeugdwerkorganisaties werken in de vrije tijd van jongeren: zowel bestuurders als vrijwilligers zijn actief buiten de kantooruren. Jeugdhuizen rekenen vaak niet alleen op jeugdambtenaren, ook op andere vrijetijdsdiensten, uitleendiensten, onderhoudsdiensten ... Maar zeker van de jeugddienst worden in de mate van het mogelijke extra inspanningen verwacht wat betreft bereikbaarheid.

Snelle dienstverlening

In navolging van het vorige punt zien we dat jeugdhuizen graag snel antwoorden en oplossingen krijgen bij vragen en problemen. Zeker als het gaat over acute problemen die te maken hebben met infrastructuur of vragen die gaan over het behandelen van subsidies of vergunningen merken we dat jeugdhuizen snelheid en transparantie vragen.

Aangepaste en transparante beleidsinstrumenten

Tot slot zien we dat er nood is aan beleidsinstrumenten die rechtstreeks aansluiten bij de noden van jongeren en jongereninitiatieven.

Een eerste essentieel onderdeel is een subsidiereglement dat voorziet in de financiering van een basiswerking en dat impulsen geeft op actuele relevante thema's. Tegelijk pleiten we voor een model dat voldoende openheid laat voor nieuwe vormen van jeugd(huis)werk, zodat op maat kan worden gewerkt. Openheid laten voor nieuwe initiatieven vraagt natuurlijk ook flexibiliteit op vlak van budget, zodat ook nieuwe spelers voldoende kunnen worden ondersteund en een kans krijgen op hun initiatief verder te ontwikkelen.

Een tweede belangrijk instrument is een infrastructuurbeleid dat garanties biedt voor kwalitatieve huisvesting van jeugdwerkinitiatieven. Dat infrastructuurbeleid kan voorzien in patrimonium voor jeugdwerk, maar evengoed in subsidies en maatregelen voor jeugdhuizen die (noodgedwongen) huren op de private markt of die zelf eigenaar zijn. Daarbij moet ook aandacht zijn voor kosten met betrekking tot onderhoud en herstellingen en essentiële nutsvoorzieningen. Tegelijk is het noodzakelijk om ook garanties te bieden op snelle dienstverlening wat onderhoud en herstellingen betreft, zeker wanneer de overheid eigenaar is van de infrastructuur. We pleiten er hier voor om deze kosten zoveel als mogelijk te compenseren via onderhoudssubsidies.

In eerste instantie dient deze ondersteuning bereikbaar en toegankelijk te zijn voor een brede groep jongeren en initiatieven

In tweede instantie is transparantie noodzakelijk: wat zijn de doelstellingen, wat wil de overheid? Wat zijn de procedures en wat zijn de termijnen? Wat zijn criteria om aanvragen voor subsidies, materiaal, ondersteuning, infrastructuur ... te behandelen? Wie behandelt deze en waarom? Ook bij het meedelen van beslissingen is het belangrijk om de motivatie van die beslissing duidelijk mee te delen.

5 / Werken aan een sterke, regisserende overheid

Wat vraagt Formaat van de lokale overheid?

- Jeugdregisseur
- Duidelijke ambities
- Permanent overzicht over het jeugdwerkveld / Expertise over het domein en het veld

De lokale overheid heeft de sleutels in handen voor een sterk jeugdhuisbeleid: subsidies, infrastructuur, jeugdambtenaren ... Jeugdhuizen hebben dan weer nood aan een betrokken en regisserende overheid, met inzicht in het veld en de nodige expertise.

Met een regisserende overheid bedoelen we vooral een overheid die het veld in kaart brengt, doelstellingen formuleert in samenwerking met de aanwezige actoren, om van daaruit eigen accenten te leggen. We zien de overheid vooral in een faciliterende rol waar het kan. Waar het moet kan de lokale overheid ook zelf als actor optreden.

Jeugdregisseur

We zien dat jeugddiensten zoals ze ontstonden begin jaren negentig stilaan worden opgenomen in grotere gehelen zoals vrijetijdsdiensten of welzijn. 'De' jeugddienst is dus een uitdovend fenomeen.

Tegelijk zien we dat het niet altijd even duidelijk is wie het aanspreekpunt nu is voor jeugdwerk. Dit houdt ook een risico in op versnippering van ondersteuning van jeugdwerk en jeugdhuiswerk: het overzicht valt op die manier weg.

We pleiten daarom voor het idee van de jeugdambtenaar als jeugdregisseur, die een belangrijke rol te spelen heeft in het ondersteunen van het veld. De jeugdambtenaar brengt in zo'n regisserende rol niet alleen het veld in kaart, hij formuleert ook doelstellingen en zorgt ervoor dat het jeugdwerk bereikbaar is voor een zo breed mogelijke groep jongeren. Hij is in die zin ook een belangrijk aanspreekpunt voor andere diensten in functie van het jeugdwerkbeleid en jeugdwerkondersteuning.

Duidelijke ambities

Een stevig jeugdwerkbeleid en een stevig jeugdhuisbeleid vertrekt vanuit helder geformuleerde ambities. Die ambities zeggen in eerste instantie iets over het veld zelf: welk jeugdwerkveld willen we, hoe detecteren we noden van kinderen en jongeren, op welke manier voorzien we in een 'basisjeugdwerk' en welke accenten willen we leggen?

In tweede instantie kunnen ambities betrekking hebben op de verschillende actoren en jeugdwerk op het veld zelf: welke ambities hebben jeugdhuizen, jeugdbewegingen, vindplaatsgericht jeugdwerk ...

We formuleren het hier als 'ambities', niet als doelstellingen. Met doelstellingen komen immers indicatoren mee, die meestal kwantitatief worden geformuleerd. Het gaat over aantallen en nummers, niet over de achterliggende processen. Dit vraagt een andere manier van kijken naar jeugdwerk en het aangaan van inspanningsverbintenissen eerder dan resultaatsverbintenissen.

Willen we een plek creëren voor elke jongere of willen we x-aantal jongeren per jaar bereiken? Willen we dat jeugdhuizen x-aantal activiteiten per jaar organiseren en x- aantal openingsuren per jaar realiseren of willen we breed toegankelijke jongereninitiatieven? Willen we een doelgroepspecifieke werking oprichten of willen we onderzoeken wat de noden zijn in een specifieke wijk?

Het gaat er ook over op welke manier we jeugdhuizen en andere vormen van jeugdwerk evalueren. Bekijken we wat niét behaald wordt of stimuleren we wat wel al goed gaat? Het vraagt van de overheid een ondersteunende en bekrachtigende rol, eerder dan een controlerende. **Deze manier van werken is toekomstgericht, ondersteunt en versterkt, zet in op inspanning, engagement en strategie om ambities waar te maken, eerder dan niet behaalde indicatoren te bestraffen.**

Permanent overzicht over het jeugdwerkveld / Expertise over het domein en het veld

De jeugdregisseur heeft dus ook permanent een goed overzicht over wat zich op en rond het veld afspeelt. Niet alleen over wat zich in het centrum van het jeugdwerklandschap afspeelt, ook wat zich in de periferie afspeelt. De jeugdregisseur moet dus ook in kaart zien te krijgen waar zich nieuwe, soms alternatieve vormen van jeugdwerk bevinden.

Zo is het ook noodzakelijk om noden en wensen van jongeren permanent te bevragen – niet één keer per beleidsperiode. Dat is overigens een gedeelde verantwoordelijkheid van het lokale bestuur, van de betrokken diensten en de jeugdwerkinitiatieven op het veld.

Dat vraagt ook expertise: over de doelgroep, over onderzoeksmethoden, over jeugdwerk en de verschillende verschijningsvormen daarvan en over de manier waarop dat kan worden ondersteund.

• / Slot

Met deze brochure hopen we bestuurders van jeugdhuizen en lokale besturen te inspireren om met elkaar aan tafel te zitten over de ondersteuning van jeugdhuiswerk, nu en in de toekomst.

Wil je als lokaal bestuur samen met jeugdhuizen aan de slag rond het jeugdhuisbeleid in je gemeente? We bieden vanaf 2019 begeleidingen op maat van de lokale overheid. Meer informatie vind je via jan.verbrugge@formaat.be of info@formaat.be.

Na de conferentie publiceren we een meer uitgebreide publicatie rond dit thema. Alles daarover vind je terug via formaat.be!

LOKALE OVERHEDEN EN HET JONGERENWERK VAN DE TOEKOMST

PEDAGOGISCH PROJECT: Het pedagogisch project is het vertrekpunt voor jeugdhuiswerk

- Jeugdwerk is wat werkt voor jonge mensen
- Jeugdhuiswerk werkt voor én door jongeren
- Ontmoeting, Activering, Samen, Educatie vormen de basis voor jeugdhuiswerk
- Onafhankelijk, Verbindend, Herverdelend, Uitbrekend zijn de ambities voor het jeugdhuiswerk vandaag en in de toekomst.

PUNTEN: Aandachtspunten voor het ondersteunen van jeugdhuiswerk

1 / Jeugdhuiswerk integraal benaderen

Wat vraagt Formaat van de lokale overheid?

- Voldoende en verzekerde financiële ondersteuning
- Garanties op kwalitatieve jeugdwerkinfrastructuur
- Ondersteuning op beleidsprocessen

2 / Een divers jeugdwerkbeleid faciliteren

Wat vraagt Formaat van de lokale overheid?

- Openheid voor verschillende uitingsvormen van jeugdhuiswerk
- Een gedifferentieerd beleidsinstrumentarium

3 / Aandacht hebben voor professionalisering met het oog op versterken van vrijwilligersinitiatieven

Wat vraagt Formaat van de lokale overheid?

- Inzetten op diversiteit, verbinding en sociale cohesie via professionalisering
- Inzetten op beroepskrachten in particuliere (jeugd)-initiatieven en ondersteunende jeugdambtenaren

4 / Werken aan een klantvriendelijke overheid

Wat vraagt Formaat van de lokale overheid?

- Aanspreekbaarheid, toegankelijkheid, betrouwbaarheid, bereikbaarheid
- Snelle dienstverlening
- Aangepaste en transparante beleidsinstrumenten

5 / Werken aan een sterke, regisserende overheid

Wat vraagt Formaat van de lokale overheid?

- Jeugdregisseur
- Duidelijke ambities
- Permanent overzicht over het jeugdwerkveld / Expertise over het domein en het veld

Colofon

Hoofdredactie
Ken Van Roose

Eindredactie
Inge de Wolf

Redactie
Tom Willox
Tom Dierckx
Stef Moens

Met veel dank aan
Jurgen Sprangers VVJ)
Annelies Schepers (VVJ)

Grafische vormgeving
Pepijn Haghebaert

Drukwerk
Drukkerij Bulckens

Verantwoordelijke uitgever
Formaat vzw, t.a.v. Tom Willox
De Wittestraat 2, 2600 Berchem

Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen
met uitdrukkelijke bronvermelding

November 2018

Formaat vzw
De Wittestraat 2, 2600 Berchem
(T) 03 226 40 83 - info@formaat.be
www.formaat.be